

ὄνειρα καὶ θαύματα τοῦ χαοῦ

π. Ἰωὴλ Γιαννακόπουλος

ὄνειρα καὶ θαύματα
τοῦ λαοῦ

Ἐπίμετρο:

π. Ἀντώνιος Πινακούλας

Ἐπιμέλεια ἔκδοσης:

π. Βασίλειος Ἀργυριάδης

Ἐν πλῶ

Ἡ παρούσα ἔκδοση πραγματοποιεῖται
ἐπὶ τῆς εἰς πρεσβύτερον χειροτονία
τοῦ ἐπιμελητῆ τῶν Ἐκδόσεων Ἐν πλῶ
π. Βασιλείου Ἀργυριάδη,
τὴν Ἄνοιξη τοῦ 2021.

© Ἐκδόσεις Ἐν πλῶ
Κολοκοτρώνη 49, Ἀθήνα 105 60
Τηλ.: 210 3226343 - Fax: 210 3221238
e-mail: info@enploeditions.gr
www.enploeditions.gr
facebook.com/enploeditions.gr

Α΄ ἔκδοση: Ἀπρίλιος 2021

ISBN: 978-960-619-084-1

Περιεχόμενα

Προλογικό σημείωμα

~9~

π. Ἰωήλ Γιαννακόπουλος
Ὅνειρα καὶ θαύματα τοῦ λαοῦ

~13~

π. Ἀντώνιος Πινακούλας
*Ἐπίμετρο: Τὰ σημάδια
τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ*

~53~

Προλογικό σημείωμα

Τό πῶς στέκεται κανείς ἀπέναντι στό θαῦμα εἶναι ζήτημα πνευματικό γιά τόν κάθε χριστιανό καί ἐπιπλέον ζήτημα ποιμαντικῆς εὐθύνης γιά τόν κάθε ἱερέα. Σήμερα εἶναι ἰδιαίτερα ἐπίκαιρο, καθώς πυκνώνει ὀλοένα στόν χῶρο τῆς Ἐκκλησίας ἡ ὑποψία ἐνός ἀποπροσανατολισμοῦ: ἡ θαυματολογία, ἡ προφητολογία καί τά ἐνύπνια «σημεῖα» μοιάζει νά μονοπωλοῦν (ἢ σχεδόν νά ἔχουν ὑποκαταστήσει) τήν αὐθεντική πνευματική διδασχὴ καί καθοδήγηση. Τά κριτήρια ἀπουσιάζουν καί οἱ ἐρμηνεῖες ἀναδύονται θολές. Ἡ παρούσα ἔκδοση προσεγγίζει αὐτό τό καίριο ζήτημα, βάζοντας ἕνα καινούργιο κείμενο νά συνομιλήσει μέ ἕνα παλαιότερο.

Ἐπί τῆς οὐσίας, τό ἀνά χειρας τευχίδιο ὀφείλει τήν ὕπαρξή του στόν π. Ἀντώνιο Πινακούλα. Ἐκεῖνος μοῦ ὑπέδειξε τήν ὕπαρξη τοῦ παλαιότερου κειμένου τοῦ π. Ἰωήλ Γιαννακόπουλου καί τήν ἀξία του. Ἐγώ ἀπό τή μεριά μου, τοῦ ζήτησα νά συντάξει ἕνα Ἐπίμετρο πού νά διαλέγεται μέ τό κείμενο τοῦ μακαριστοῦ Γέροντα,

νά τό φέρνει στό σήμερα, νά φωτίζει τίς άθέατες πλευρές του, νά τό ξεδιπλώνει. Όσα γράφει ό π. Άντώνιος στό Έπίμετρό του δημοσιεύονται έδῶ γιά πρώτη φορά.

Τό κείμενο τοῦ π. Ίωήλ έκφωνήθηκε ὡς διάλεξη στήν Καλαμάτα τό 1962. Πρέπει νά έκδόθηκε σέ πρώτη έκδοση άμέσως μετά, τό 1963, καί σίγουρα σέ δεύτερη τό 1970 – αὐτή τή δεύτερη έκδοση χρησιμοποιοῦμε έδῶ. Ένδιαμέσως, ὁ συγγραφέας κοιμήθηκε (1966). Τό ἔργο ξανακυκλοφόρησε άλλες δύο φορές, μέ τελευταία (έξ ὅσων γνωρίζουμε) τήν τέταρτη έκδοση τοῦ 2001.

Έπεξεργαστήκαμε τό κείμενο γλωσσικά, ὥστε νά διαβάζεται άπρόσκοπτα άπό τόν σημερινό άναγνώστη. Εἶναι άυτόνοητο πῶς δέν άλλάξαμε τίποτα – άπλῶς σέ κάποια σημεία σπάσαμε τίς μεγάλες παραγράφους σέ μικρότερες, γιά νά διευκολύνεται ἡ άναγνωσιμότητα. Ἡ εὐθύνη γι' αὐτή τήν έπεξεργασία βαραίνει έμένα. Έπιπλέον, προσθέσαμε κάποιες βιβλιογραφικές ὑποσημειώσεις καί παραπομπές, ένῶ διορθώσαμε σιωπηρά κάποια άβλεπτήματα ἢ συμπληρώσαμε κάποιες πληροφορίες. Σέ ὅλα αὐτά, ἡ συμβολή τοῦ π. Άντωνίου Π. ἦταν καθοριστική· τά εὔσημα γιά τίς βελτιώσεις ἄς πιστώνονται στή δική του φροντίδα.

Τό κείμενο τοῦ π. Ἰωήλ Γιαννακόπουλου ἐπανεκδίδεται ἐδῶ μέ τήν εὐγενική παραχώρηση τῆς Γερόντισσας Καλλινίκης, Ἡγουμένης τῆς Ἱεραῆς Μονῆς Προφήτου Ἰωήλ Καλαμάτας, τοῦ Ἡσυχαστηρίου πού ἴδρυσε ὁ μακαριστός Γέροντας Ἰωήλ καί τό ὁποῖο κατέχει τά πνευματικά δικαιώματα τῶν ἔργων του. Τήν εὐχαριστοῦμε θερμά.

π. β.ἀργ. / 3.2.21

π. Ἰωὴλ Γιαννακόπουλος

ὄνειρα καὶ θαύματα
τοῦ λαοῦ

Αύτες τίς μέρες ἦρθαν κάποιες γυναῖκες ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, πού ἀναστάτωσαν τὸν τύπο τῆς Καλαμάτας καὶ ὀρισμένους ντόπιους, μιλώντας γιὰ ἓνα ὄνειρο πού εἶδαν καὶ γιὰ τὴν ὕπαρξη τάχα μιᾶς εἰκόνας στὴν περιοχή τῆς Μονῆς Βελανιδιάς. Ἔβαλαν σταυρούς κι ἔφυγαν. Ἐπειδὴ πολλὰ τέτοια φαινόμενα ἔχουν παρατηρηθεῖ στό παρελθόν καὶ θὰ παρατηρηθοῦν καὶ στό μέλλον, πρέπει ὁ χριστιανὸς νὰ ἔχει διαμορφώσει κάποια ἄποψη γι' αὐτά, ὄχι μόνο γιὰ τὸν ἑαυτό του ἀλλὰ γιὰ νὰ διαφωτίζει καὶ τοὺς ἄλλους. Ἔτσι, ἡ Ἱερά Μητρόπολη Μεσσηνίας μοῦ ἀνέθεσε νὰ μιλήσω μέ θέμα «Ὁνειρα καὶ θαύματα τοῦ λαοῦ». Πῶς μπορεῖ νὰ τὰ δεῖ κανεὶς ἀπὸ ἄποψη ἐπιστημονικῆ καὶ χριστιανικῆ; Ἄς τό δοῦμε.

1. Τὰ ὄνειρα

Ὡς γνωστόν, τὰ ὄνειρα τὰ βλέπουμε στὸν ὕπνο μας. Στὴν κατάσταση τοῦ ὕπνου, ἓνα μέρος τοῦ σώματος καὶ ἓνα μέρος τῆς ψυχῆς

κοιμᾶται. Ἀπό τό σῶμα, κοιμοῦνται οἱ πέντε αἰσθήσεις, τά ὄργανα ἐκεῖνα μέσω τῶν ὁποίων ὁ ἄνθρωπος ἐπικοινωνεῖ μέ τόν ἐξωτερικό κόσμο. Πρώτη κοιμᾶται ἡ γεύση, ἔπειτα ἡ ὄραση, ἡ ὄσφρηση, ἡ ἀφή καί τελευταία ἡ ἀκοή. Λειτουργεῖ ὅμως ἡ κυκλοφορία τοῦ αἵματος, ἡ ἀναπνοή, ἡ χώνεψη. Ἀπό τήν ψυχή (ἡ ὁποία ἀπαρτίζεται ἀπό νοῦ, συναίσθημα καί βούληση) ἀγρυπνεῖ ὁ νοῦς καί τό συναίσθημα, καί κοιμᾶται μόνο ἡ βούληση, αὐτός ὁ θυρωρός καί χωροφύλακας τῆς ψυχῆς. Γι' αὐτό καί τά ὄνειρά μας πολλές φορές εἶναι ἀσυνάρτητα – ἐπειδή λείπει ἡ βούληση, χοροπηδοῦν τά συναισθήματα καί τά διανοήματα, ἔτσι ὥστε νά βλέπει κανεῖς πράγματα καί νά νιώθει συναισθήματα, πού οὐδέποτε σκέφτηκε καί ἔζησε. Γι' αὐτόν τόν λόγο, ἡ ψυχή παραποιεῖ ἐξωτερικά ἐρεθίσματα: κάποιος πού ἀναπνέει εὐκόλα ἐνδέχεται νά βλέπει ὅτι πετᾶ, ἐνῶ ἄλλος πού ἔχει δύσκολη ἀναπνοή νιώθει ἐφιαλτικά, ἢ τή Μόρα¹· κάποιος πού ξεσκεπάζεται ὄνειρεύεται πώς εἶναι γυμνός ἢ βροντή στον οὐρανό γίνεται στό ὄνειρο ἐκεῖνου πού

¹ Ἡ «ὑπνική παράλυση» ἢ ἀλλιῶς Μόρα, εἶναι ἕνα σπάνιο ἐνυπνιο συναίσθημα, ὅπου, ἐνῶ τό ἄτομο ἔχει αἴσθηση τοῦ περιβάλλοντος καί συνείδηση τοῦ τί συμβαίνει γύρω του, δέν μπορεῖ νά κινηθεῖ, νά μιλήσει καί νά ἀνταποκριθεῖ. Συνοδεύεται ἀπό φόβο καί παραισθήσεις.

κοιμάται πυροβολισμός, τό τρίξιμο τῆς πόρτας γίνεται διάρρηξη τοῦ σπιτιοῦ· τό τσίμπημα τοῦ ψύλλου ἔγινε γιά τόν Καρτέσιο δάγκωμα φιδιοῦ, ἐνῶ στήν περίπτωση τοῦ Maury ἡ πτώση τοῦ θόλου τῆς σκηνῆς κάτω ἀπό τήν ὁποία κοιμόταν, ἔγινε πτώση λαιμητόμου στόν λαιμό του.

Ἐκτός ὅμως ἀπό αυτές τίς παραισθήσεις πού ἔχουν σωματική προέλευση, ἔχουμε καί ὄνειρα μέ ψυχική προέλευση: Ἐκεῖνος πού σκέφτεται στρατούς πρίν κοιμηθεῖ, ὀνειρεύεται μάχες, ὁ μαθητής ὀνειρεύεται τούς δασκάλους του, ὁ ἀξιωματικός τούς στρατιῶτες του, ὁ φιλάργυρος τά χρήματά του, ὁ ἀσελγής τίς ἀσελγεῖς πράξεις του. Κάποιος πού ἔχει ἕνα πρόβλημα στήν πραγματική ζωή του, τυχαίνει νά βρεῖ τή λύση του στό ὄνειρό του, διότι τό νευρικό σύστημα ξεκουράζεται μέ τόν ὕπνο καί ἡ κρίση βρίσκει πιό εὐκόλα τή λύση.

Πέρα ἀπό τά ὄνειρα πού ἔχουν σωματική ἢ ψυχική προέλευση, ἔχουμε καί ἄλλα πού προέρχονται ἀπό τόν Θεό. Αὐτό τό συναντᾶμε ὄχι μόνο στήν Παλαιά Διαθήκη (π.χ. τά ὄνειρα τοῦ Φαραώ πού ἐξηγήθηκαν ἀπό τόν Ἴωσήφ, τά ὄνειρα τοῦ Ναβουχοδονόσορα πού ἐξηγήθηκαν ἀπό τόν Δανιήλ κ.λπ.) ἀλλά καί στήν Καινή Διαθήκη: «Ἄγγελος Κυρίου φαίνεται κατ' ὄναρ τῷ Ἴωσήφ λέγων· ἐγερθεῖς παράλαβε τὸ παι-

δίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ φεῦγε εἰς Αἴγυπτον» λέει ὁ εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος (2,13)· «καὶ χρηματισθέντες κατ' ὄναρ [οἱ Μάγοι] μὴ ἀνακάμψαι πρὸς Ἡρώδη...», λέει πάλι ὁ Ματθαῖος (2,12). Ἀλλὰ καὶ οἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων (16,9) μᾶς πληροφοροῦν: «Ὅραμα διὰ τῆς νυκτὸς ὤφθη τῷ Παύλῳ· ἀνὴρ τις ἦν Μακεδῶν ἐστὼς, παρακαλῶν αὐτόν...». «Μηδὲν σοὶ καὶ τῷ δικαίῳ ἐκείνῳ, πολλὰ γὰρ ἔπαθον σήμερον κατ' ὄναρ δι' αὐτόν», λέει στὸν Πιλάτο ἡ γυναίκα του (Ματθ. 27,19).

Εἶναι ἀναντίρρητο λοιπὸν ὅτι ὑπάρχουν ὄνειρα ἐκ Θεοῦ. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ ἐκ τοῦ διαβόλου. Ὁ ἴδιος ὁ Ἀπόστολος Παῦλος μᾶς λέει: «Οὐ θαυμαστόν· αὐτὸς γὰρ ὁ σατανᾶς μετασηματίζεται εἰς ἄγγελον φωτός» (Β' Κορ. 11,14). Δηλαδή, γιὰ νὰ ἐξαπατήσῃ ὁ Σατανᾶς τὸν ἄνθρωπο παίρνει μορφή ἀγγέλου καὶ ἐμφανίζεται σέ ὄραμα στὸν ξύπνιο του ἢ σέ ὄνειρο στὸν ὕπνο του. Ἀφοῦ ὁ διάβολος μπορεῖ νὰ ὑποβάλῃ λογισμοὺς στὸν ἄνθρωπο, ὅταν ἐκεῖνος εἶναι ξύπνιος, τὴν ἡμέρα, γιὰτί νὰ μὴν μπορεῖ νὰ κάνει τό ἴδιο καὶ τὴ νύχτα; Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη [Σοφ. Σειράχ 34(31),1-7] μᾶς μιλάει γιὰ ὄνειρα πού προέρχονται ἀπὸ τὸν Σατανᾶ καὶ μᾶς προειδοποιεῖ νὰ προσέχουμε: «Κεναὶ ἐλπίδες καὶ ψευδεῖς ἀσυνέτω ἀνδρὶ, καὶ ἐνύπνια ἀναπτεροῦσιν ἄφρονας», πού σημαίνει

ὅτι ὅπως εἶναι γιά τόν ασύνετο ἄνδρα οἱ κενές καί ψεύτικες ἐλπίδες, ἔτσι καί τά ὄνειρα (ἐκεῖνα προφανῶς πού προέρχονται ἀπό τόν διάβολο) δίνουν ψεύτικα φτερά καί ἐνθουσιάζουν τούς ἀνόητους. «Ὡς δρασσόμενος σκιᾶς καί διώκων ἄνεμον, οὕτως ὁ ἐπέχων ἐνυπνίους», συνεχίζει τό κείμενο. Δηλαδή: «ὅπως ματαιοπονεῖ ὁποῖος θέλει νά πιάσει τή σκιά ἢ νά κυνηγήσει τόν ἄνεμο, ἔτσι ματαιοπονεῖ κι ἐκεῖνος πού δίνει προσοχή στά ὄνειρα». Καί συνεχίζει ἡ Σοφία Σειράχ: «Ἀπό ἀκαθάρτου τί καθαρισθήσεται καί ἀπό ψευδοῦς τί ἀληθεύσει;». Ὅπως δέν μπορούμε νά περιμένουμε καμία καθαρότητα ἀπό κάτι πού εἶναι μολυσμένο, καί καμία ἀλήθεια ἀπό κάτι πού εἶναι ψεύτικο, ἔτσι καί ἀπό τό ὄνειρο πού εἶναι ψεύτικο φαινόμενο, ποιά ἀλήθεια μπορεῖ νά συνάγουμε; Καμία. Γί' αὐτό καί ἐπιγραμματικά λέει τό κείμενο: «Μαντεῖαι καί οἰωνισμοὶ καί ἐνύπνια μάταιά ἐστι, καί ὡς ὠδινούσης φαντάζεται καρδία» – τά ὄνειρα μπαίνουν στήν ἴδια κατηγορία μέ τίς μαντεῖες καί τίς οἰωνοσκοπίες, πού ὁ ἐβραϊκός καί ὁ χριστιανικός νόμος ἀπαγορεύει, καί χαρακτηρίζονται ὡς κοιλοπονήματα τῆς φαντασίας («ὠδινούσης»). Τέλος, τό κείμενο καταλήγει: «Ἐάν μὴ παρὰ Ὑψίστου ἀποσταλῆ ἔν ἐπισκοπῇ μὴ δῶς εἰς αὐτὰ τὴν καρδίαν σου. Πολλοὺς γὰρ ἐπλάνησε τὰ ἐνύπνια, καὶ ἐξέπεσον